

FIȘA DISCIPLINEI

Religie și politică. Bisericele Ortodoxe în perioada Războiului Rece

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Master
1.6. Programul de studii / Calificarea	Doctrină, hermeneutică și istorie bisericească
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Religie și politică. Bisericele Ortodoxe în perioada Războiului Rece			Codul disciplinei	OMR7009
2.2. Titularul activităților de curs	Pr. prof. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan				
2.3. Titularul activităților de seminar	Pr. prof. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan				
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Obligativu	2.8. Tipul disciplinei		Disciplină de specializare (DS)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					15
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					45
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					42
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				108	
3.8. Total ore pe semestru				150	
3.9. Numărul de credite				6	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	Informații fundamentale despre Istoria Bisericii. Cunoașterea și capacitatea de aplicare a principiilor de lectură și interpretare a unui text istoric.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența în conformitate cu reglementările în vigoare ale UBB și ale Facultății de Teologie Ortodoxă. Telefoanele mobile se țin închise pe durata cursului, cu excepția situației în care se desfășoară activități interactive on-line.
--------------------------------	--

5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Pentru predarea cu întârziere a portofoliului de seminar, acesta va fi depunctat cu 0.5 pct./zi de întârziere. Plagiarea lucrării de seminar și a temelor din portofoliu atrage după sine respingerea lucrării și nepromovarea examenului.
--	---

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP2	Promovează transferul de cunoștințe ✓ Implementează o amplă sensibilizare cu privire la procesele de valorificare a cunoștințelor, menită să maximizeze fluxul bidirecțional de tehnologie, proprietate intelectuală, expertiza și capacitate între baza de cercetare și industrie sau sectorul public.
CP 3	Desfășoară activități de cercetare la nivel interdisciplinar ✓ Desfășoară activități de cercetare dincolo de limitele disciplinare și funcționale.
CP 4	Promovează implicarea publicului în cercetare ✓ Dialoghează cu publicul în ceea ce privește conceperea, desfășurarea și difuzarea cercetării
CP 5	Gestionează date interoperabile și reutilizabile accesibile și ușor de găsit ✓ Produce, descrie, stochează, conservă și (re)utilizează date științifice bazate pe principiile FAIR (facil de găsit, accesibile, interoperabile și reutilizabile), asigurându-se că datele sunt cât mai deschise posibil și cât de închise este necesar.
CP7	Conștientizează dimensiunea interculturală ✓ Manifestă sensibilitate față de diferențele culturale, luând măsuri care să faciliteze o interacțiune pozitivă între organizațiile internaționale, între grupuri sau indivizi ce provin din culturi diferite și promovează integrarea acestora în cadrul unei comunități.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT3	Studentul va fi capabil să aplice gândirea logică.
CT7	Studentul va fi capabil să dezvolte o abordare analitică.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP2	1. Studentul înțelege transferul de cunoștințe în contexte doctrinare, istorice și ecumenice.	1. Studentul comunică teme hristologice, trinitare și eclesiologice în forme academice accesibile.
CP3	2. Studentul cunoaște caracterul interdisciplinar al cercetării doctrinare, hermeneutice și istorice.	2. Studentul corelează metode teologice, istorice, filologice și culturale în analiza surselor.
CP4	3. Studentul înțelege importanța implicării publicului în receptarea dialogului teologic contemporan.	3. Studentul elaborează prezentări privind confesiunile creștine, diaspora ortodoxă și dialogul ecumenic.

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

CP 5	4. Studentul cunoaște principiile FAIR pentru datele cercetării doctrinare și istorico-bisericești.	4. Studentul organizează surse, fișe și bibliografii pentru elaborarea lucrării de disertație.
CP7	5. Studentul înțelege dimensiunea interculturală a Ortodoxiei în diaspora și dialogul intercreștin.	5. Studentul analizează întâlniri dintre tradiții creștine, contexte politice și comunități culturale diverse.
CT3	6. Studentul înțelege aplicarea gândirii logice în interpretarea surselor teologice complementare.	4. Studentul aplică criterii logice în evaluarea tradițiilor, conceptelor și pozițiilor doctrinare.
CT7	7. Studentul înțelege importanța abordării analitice în cercetarea doctrinară și eclezială.	5. Studentul dezvoltă analize asupra unității creștine, tradițiilor confesionale și istoriei recente.

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	
1.	Studentul identifică particularitățile interacțiunii dintre religie și politică în perioada Războiului Rece.
2.	Studentul recunoaște elementele care definesc dimensiunea religioasă a Războiului Rece.
3.	Studentul interpretează atitudinea antireligioasă a regimurilor comuniste.
4.	Studentul evaluează impactul evenimentelor istorice asupra vieții bisericești.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)	
1.	Studentul explică fenomenele/evenimentele care au avut influențe asupra Bisericilor Ortodoxe în perioada Războiului Rece.
2.	Studentul utilizează metode interdisciplinare pentru analiza documentelor istorice.
3.	Studentul elaborează prezentări cu privire la raporturile dintre Biserică și Stat în perioada Războiului Rece.
4.	Studentul dezbate modul în care interacțiunea dintre religie și politică influențează viața comunităților.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații³
Religie și politică o ecuație mereu actuală	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
Cortina de fier și Războiul Rece	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Dimensiunea religioasă a Războiului Rece	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Atitudinea antireligioasă a regimurilor totalitare	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Creștinismul și provocările Războiului Rece	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Dezinformarea - armă în Războiul Rece	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Bisericile Ortodoxe în perioada Războiului Rece.	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Biserica Ortodoxă și regimurile comuniste din Europa Răsăriteană în lumina unor documente ale serviciilor secrete americane	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

Diaspora ortodoxă vector al dimensiunii religioase a Războiului Rece	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 prelegeri
Rolul Bisericii Romano-Catolice în timpul Războiului Rece	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 prelegeri
Bibliografie		
Owen Chadwick, <i>The Christian Church in the Cold War</i>, Penguin Books, 1993. Dianne Kirby (ed.), <i>Religion and the Cold War</i>, Palgrave Macmillan, 2003. Jonathan Fox, <i>An Introduction to Religion and Politics. Theory and Practice</i>, Routledges, New York, 2018. Richard H. Immerman and Petra Goedde (ed.), <i>The Oxford Handbook of the Cold War</i>, Oxford University Press, 2013. William Indoben, <i>Religion and American Foreign Policy, 1945-1960. The Soul of Containment</i>, Cambridge University Press, 2008. Philip E. Muehlenbeck (ed.), <i>Religion and the Cold War: A Global Perspective</i>, Vanderbilt University Press, 2012. David Reynolds, <i>From World War to Cold War: Churchill, Roosevelt, and the International History of the 1940s</i>, Oxford University Press, 2007. Paul Mojzes (ed.), <i>North American Churches and the Cold War</i>, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, 2018. Lucian Leuștean (ed.), <i>Eastern Christianity and Cold War, 1945-'91</i>, Routledge, London, 2009. Lucian Leuștean, <i>Orthodoxy and Cold War: religion and political power in Romania (1947-65)</i>, PalgraveMacmillan, 2009. Bryan S. Turner, <i>The Religious and the Political. A Comparative Sociology of Religion</i>, Cambridge University Press, New York, second editions, 2013. Pippa Norris & Ronald Inglehart, <i>Sacred and Secular. Religion and Politics Worldwide</i>, Cambridge University Press, New York, second editions, 2011. Piotr H. Kosicki (ed.), <i>Vatican II Behind the Iron Curtain</i>, The Catholic University of America Press, Washington, 2016. John Lewis Gaddis, <i>Războiul Rece: înțelegerile, spionii, minciunile adevărul</i>, Editura Polirom, 2021. Ion Mihai Pacepa, Ronald J. Rychlak, <i>Dezinformarea</i>, Humanitas, București, 2015. Oliver Jens Schmitt, <i>Biserica de stat sau Biserica în stat? O istorie a Bisericii Ortodoxe Române, 1918-2023</i>, Editura Humanitas, București, 2023. Paschalis M. Kitromilides, <i>Religion and Politics in the Orthodox World. The Ecumenical Patriarchate and the Challenges of Modernity</i>, Routledge, London & New York 2019. Gabriel-Viorel Gârdan, <i>Biserica Ortodoxă și regimurile comuniste din Europa Răsăriteană în lumina unor documente ale serviciilor secrete americane</i>, în Vasile Stanciu, Cristian Sonea (ed.), <i>Icoană, Mărturie creștină. Totalitarism</i>, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, pp. 293-310. Gabriel-Viorel Gârdan, <i>Biserica Ortodoxă Română și regimul comunist în lumina unor documente ale serviciilor secrete americane</i>, în Vasile-Adrian Carabă, Sebastian-Laurențiu Nazâr, Ionuț-Alexandru Tudorie (ed.), <i>Biserică și Stat: perspective istorice și teologice. Studii în memoria părintelui profesor Adrian Gabor</i>, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2019, pp. 561-576. Gabriel-Viorel Gârdan, <i>Episcopia Ortodoxă Română din America parte a Ortodoxiei americane</i>, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007. Gabriel-Viorel Gârdan, <i>Ortodoxia în America. Radiografia unei probleme complexe</i>, în <i>Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa</i>, anul L, 2005, nr. 2, pp. 217-240. Gabriel-Viorel Gârdan, <i>Arhiepiscopul Valerian D. Trifa, o personalitate controversată a diasporei ortodoxe române din Statele Unite ale Americii</i>, în <i>Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa</i>, anul XLVIII, 2003, nr. 1-2, pp. 212-242.		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
Izvoare documentare cu privire la Bisericile Ortodoxe în perioada Războiului Rece	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Studiu de caz: Athenagoras și Truman. Influențe politice în alegerea unui patriarh Ecumenic.	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Studiu de caz: Valerian Trifa - un episcop în vâltoarea Războiului Rece	dezbatere sau discuție colectivă	2 seminarii

Relațiile dintre comunitățile din diaspora și Bisericele mamă în contextul Războiului Rece	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Relațiile inter-ortodoxe în spatele Cortinei de Fier	dezbateri sau discuție colectivă	2 seminarii
Acordarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Americane și răspunsul Bisericilor Autocefale	dezbateri sau discuție colectivă	2 seminarii
Organizații creștine internaționale	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Relațiile ecumenice și dialogul inter-creștin în perioada Războiului Rece	dezbateri sau discuție colectivă	2 seminarii
Biserica Ortodoxă Română și regimul comunist în lumina unor documente ale serviciilor secrete americane	dezbateri sau discuție colectivă	2 seminarii
Bibliografie Este aceeași cu cea de la curs. Profesorul pune la dispoziția studenților, pe platforma cursului, materialele bibliografice.		

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Înțelegerea raporturilor dintre religie și politică în epoca Războiului Rece și identificarea principalelor probleme cu care s-a confruntat Biserica Ortodoxă în epoca Războiului Rece.	Examen condiționat de: ➤ Prezența minimă la cursuri și seminarii. ➤ Predarea portofoliului de seminar. 19 IANUARIE 2027, ora 16.00 26 IANUARIE 2027, ora 16.00 RESTANȚE 16 FEBRUARIE 2027, ora 16.00	50%
9.5 Seminar/laborator	Integrarea într-un discurs interpretativ propriu a aspectelor istorice discutate cu privire la raporturile dintre Biserică și Stat în perioada Războiului Rece.	Prezentarea unui portofoliu care va conține lucrare de seminar susținută pe parcursul semestrului, fișe de analiză a unor lucrări științifice, alte teme atribuite în timpul activității didactice. Portofoliul se încarcă pe platforma Teams a cursului până în data de 12 IANUARIE 2027	50%

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

	Respectarea standardelor pentru lucrările cu caracter științific, logica abordării tematice, atingerea unui nivel al gândirii analitice și al exprimării sintetice.		
9.6 Standard minim de promovare			
Explicarea raporturilor dintre religie și politică în epoca Războiului Rece.			
Recunoașterea principalele probleme cu care s-a confrunța Biserica Ortodoxă în epoca Războiului Rece.			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

	☐	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
								Nu se aplică nici o etichetă
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	X

Data completării:

20.06.2026

Semnătura titularului de curs

R. Amfiteiu

Semnătura titularului de seminar

R. Amfiteiu

Data avizării în departament:

20.07.2026

Semnătura directorului de departament

R. Amfiteiu

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.